

Projekt tornfalk Västra Mälardalen

I tidigare nummer av *Fåglar i Västmanland* har vi rapporterat om projektet som nu har pågått i snart tio år.

Redan nu kan vi konstatera en stadig ökning av häckande tornfalk i västra Mälardalen från 4 häckningar år 2000 till 31 häckningar 2009. Det övergripande projektmålet är att få en fast stam av häckande tornfalk genom att sätta upp holkar.

Arbetet med projektet pågår liksom tidigare så gott som hela året. Varje år har vi ökat ut projektet med några holkar. Under hösten har vi satt upp några nya holkar längre västerut i Glanshammar, Örebro län.

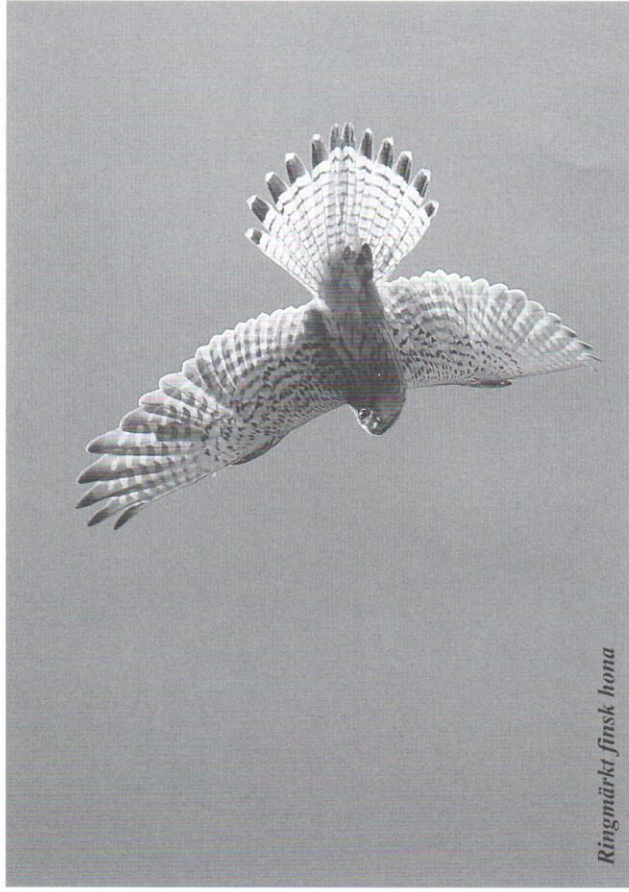
I samband med ringmärkningen 2009 har vi också samlat in bomaterial från de holkar som det har varit häckning i. Vi ska analysera bomaterialet för att få fram födovallet. Hittills granskade bobalar visar rester, som till övervägande del kommer från gnagare. Det har också funnits lite vingpennor och ben av småfågel, främst grönfink, gulsparv och sånglärka samt rester av ryggradslösa djur. Även en kopparödla har fått bli middag åt några tornfalksungar.

Årets resultat

Antal holkar	påbörjade häckningar	31	genomförda häckningar	24	ringmärkta ungar	116	medeltal ungar per genomförd häckning	4,1
--------------	----------------------	----	-----------------------	----	------------------	-----	---------------------------------------	-----

Hela gruppen. Laila Andersson, Johannes Eriksson, Lennart Andersson och Ulf Eriksson

Ringmärkt finsk hona

Det har varit flera påbörjade häckningar än något tidigare år, men många häckningar har misslyckats. Något bo har plundrats, i andra har äggläggningen avbrutits eller äggen ruvats men inte kläckts. Tillgången på sork och en kall försommar kan ha inverkat.

Himmets socken, Köpings kommun har tidigare varit det tornfalkstättaste området i projektet. För ett par år sedan flyttade ett kattugglepar in som hyresgäster i en tornfalksholk. Kattugglorna verkar ha kommit för att stanna, men i år tornfalksholkarna omkring tomma. Under 2008 visade det sig att ugglorna plundrat tornfalksholkarna och även dödat vuxna fåglar.

En tornfalkshona ringmärkt som bounge utanför Nokia i Finland 2002, har för minst tredje året kommit tillbaka till samma lada för en lyckad häckning. Hennes kull på 4 ungar ringmärktes. Vi har också sett andra ringmärkta vuxna fåglar vid holkar.

Tillstånd finns att fanga även vuxna falckar, men tiden har inte räckt till.

I en holk nära Hedströmmen i Kungsörs kommun har det under många år varit häckning varje år. När vi kom för att kontrollera om det var häckning även 2009, fick vi en ovanlig överraskning. Hela väggen på ladan och holken såg ut som om någon hade kastat mängder av våt jord och lera. Efter lite funderande och diskutering kom vi fram till att det var ett gäng björktrastar som hade försökt att bli av med sin oönskade granne och därför hade attackerat holken. Trots det har tornfalksparet ändå lyckats få fram 4 ungar som ringmärktes.

På så gott som alla tornfalkungar har vi vid ringmärkningen påträffat en liten bloodugande fluga av släktet *Cardus*, cirka 2 mm stor, under vingfästet på tornfalkungarna. Då falkarna byter dunen mot fjäder, tappar flugan sina vingar, lämnar fågeln och kryper ner i bobalen för äggläggning. Till kommande vår har en ny generation flugor kläckts och söker nya värdjur. Har de tur blir det en ny häckning i samma holk, annars får de ge sig ut och leta. Det är känt att denna specifika fluga förekommer på tornfalk, göktyta och härfågel. Några ungdomar på Vasagymnasiet i Arboga gör ett projekt med bobalar från tornfalk.

En tornfalkunge som märktes som en av fem boungar den 21 juni 2008 i Himmets socken, Köpings kommun, har rapporterats återfunnen död den 23 januari 2009 i Calvörde, Magedeburg, Tyskland.

De allra flesta markägare är intresserade av vårt projekt och vill gärna veta hur det går i holkarna på deras mark. När det är häckning, är vi noga med att meddela markägarna. Många av dem har varit med vid ringmärkningen. Vi har också rapporterat om projektet i olika föreningar och sammankomster.

Även 2009 har vi fått ekonomiskt bidrag från Alvins fond, Naturvårdsverket.

Björktrastar hade försökt bli av med sin oönskade granne genom att attackera holken med spillning. Dock utan framgång. Fyra ungar ringmärktes.

Ett spännande möte. Tornfalkungar och blivande skådare?

Bild: Ulf Eriksson

Text: Laila Andersson

Västmanlands Ornitologiska Förening har tagit fram en ny dekal i färg med Västmanlands landskapsfågel, tofsmesen. Dekalen finns till försäljning för 10 kr/st plus 5 kr i porto och kan beställas från:

Kjetil Jensen
Sunnanvindsgatan 22
723 50 Västerås
021-80 40 26
kjetil.jensen@spray.se

Betala in avgiften till plusgiro 10654-2. Glöm inte att ange din adress!